LAUSUNTO

24.10.2022

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

VN/12277/2021

ETL:n lausunto HE 186/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyviksi laeiksi

Elintarviketeollisuusliitto ry (ETL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä laiksi eläinten hyvinvoinnista ja siihen liittyviksi laeiksi. Lain tarkoituksena on edistää eläinten hyvinvointia ja suojata eläintä hyvinvointia haittaavilta tekijöiltä. Tämä on hyvä ja kannatettava tavoite ja vuoden 1996 eläinsuojelulaki on syytä uudistaa ajanmukaiseksi.

Eläinten haltijoiden toimeentulo on eläinten hyvinvoinnin edistämisen edellytys. Eläinten hyvinvoinnin on hyvin usein todettu vaarantuneen, kun eläinten haltija on voinut huonosti. Eläinten hyvinvointi vaihtelee käytännössä paljon erityisesti eläinten haltijoiden asenteiden ja osaamisen mukaan. Se voi olla joissakin minimivaatimukset täyttävissä oloissa selvästi huonompi kuin jotakin yksittäistä vaatimusta rikkovissa oloissa.

Elinkeino kehittää omalta osaltaan keinoja eläinten toteutuvan hyvinvoinnin arvioimiseksi ja ohjaa tuottajiaan saadun tiedon pohjalta entistä eläinystävällisempään eläintenpitoon. Elinkeino on edistänyt tuotantoeläinten hyvinvointia parantavia toimintatapoja yhdessä alkutuottajien kanssa sopimustuotantokäytännöissään. Eläinten hyvinvointia käytetään sekä välityseläinten saannin että lisähinnan perusteena.

Suomalainen elintarvikeketju ei ole tähänkään asti pystynyt saamaan tarvittavaa lisäarvoa muuta EU:ta tiukempien lainsäädännön vaatimusten aiheuttamille kustannuksille, vaan ulkomaisen tuonnin paine on pitänyt kotieläintuotteiden hinnat ja alkutuotannon kannattavuuden alhaisina. Tällä perusteella voidaan olettaa, että uusien vaatimusten myötä jossain määrin nousevat hinnat heikentävät kilpailukykyä entisestään. Tämä johtaa kotimaisen tuotannon korvautumiseen alhaisemmilla hyvinvointivaatimuksilla tuotetuilla tuontituotteilla ja estää lain tarkoituksen toteutumisen.

Maataloustukiin liittyvät seikat ovat tuotantoeläinten osalta keskeisiä työkaluja lain tarkoituksen toteuttamiseksi. Tulevissa tukimuutoksissa lainmuutoksen tuomat haasteet on otettava huomioon siten, että paremman hyvinvointitason tuotannon kilpailukyky voidaan turvata. Hyvinvoinnin edistämiseen on etsittävä jatkossa myös uusia kannustimia. Hyvinvointikorvausta on kohdistettava vasikoiden ja porsaiden hyvinvoinnin tukemiseen, jotta aiemmilla ohjelmakausilla hyvinvointiin aikaansaaduista isoista hyödyistä voitaisiin pitää kiinni myös jatkossa, vaikkei vasikoiden nupoutuksen ja mahdollisesti myös porsaiden kastraation kustannuksia voidakaan siihen enää sisällyttää. Tukijärjestelmän on taattava vapaaporsituksen kilpailukyky myös tulevaisuudessa.

Elintarviketeollisuusliitto ry
Pasilankatu 2, PL 115, 00241 Helsinki
Puhelin (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
Y-tunnus 0201092-3 • Kotipaikka Helsinki

Finlands Livsmedelsindustriförbund
Pasilankatu 2, PB 115, 00241 Helsingfors
Telefon (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

Finnish Food and Drink Industries' Federation
Pasilankatu 2, P.O. Box 115, FI-00241 Helsinki
Telephone +358 9 148 871 • Fax +358 9 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

Hyvinvointikorvauksen aleneminen kivunlievitystä vastaavalla summalla näkyisi suoraan tilojen heikossa kannattavuudessa. Tämä voi johtaa kotimaisen tuotannon korvaantumiseen alemmalla eläinten hyvinvointitasolla tuotetuilla tuontituotteilla. Tämän eron välitön kompensoiminen tukijärjestelmää uudistamalla on välttämätöntä lain tarkoituksen turvaamiseksi.

Tiineytys- ja porsitushäkkejä korvaavista ratkaisuista tulisi maksaa hyvinvointikorvausta myös CAP-kauden 2023–2027 jälkeen. Vuosien 2021–2022 taloudellinen kriisitilanne sikatiloilla ei mahdollista suuria investointeja vuosien 2023–2027 aikana.

Suurimmassa osassa kotieläintuotteita maailmanmarkkinoille tuottavissa maissa eläinten hyvinvoinnin säätely on vähäistä tai olematonta. Eläinten hyvinvointilainsäädäntö on toistaiseksi vaihtelevaa myös EU:n sisämarkkinoilla. Eläinten hyvinvoinnin säätely on Pohjois- ja Länsi-Euroopan maiden erikoisuus.

Kaavailtu kansallinen hyvinvointimerkki kattaisi jatkossakin vain puolet kotimaisesta tuotannosta. Olisi hyvin tärkeää, että sen määrityksiä muutettaisiin niin, että kaupallisena standardina pidettävän EU-lainsäädännön tason ylittävä kotimainen tuotanto saataisiin kokonaisuudessaan hyvinvointimerkinnän piiriin, jotteivat uusien vaatimusten myötä entistä enemmän hintakilpailuhyötyä saavat alempien hyvinvointistandardien piirissä tuotetut eläinperäiset elintarvikkeet syrjäyttäisi kotimaisia tuotteita. Tällainen lain tavoitteiden vastainen kehitys pitää pystyä estämään. Samasta syystä olisi tässä yhteydessä syytä kirjata, että kansallisten laatumerkkien vaatimuksissa mainittuna kaupallisena standardina pidettäisiin yhteismarkkinoiden eikä kotimaisten säädösten mukaista tasoa.

Kommentit lain säännöskohtaisiin perusteluihin

37 § Miten käytännössä toteutetaan, että esimerkiksi lihasikakarsina jaetaan tai sinne järjestetään sioille sopivia piiloutumispaikkoja? Tämä säädös on uusi, eikä sovellu yleisesti käytössä oleviin sikalarakennuksiin.

86 § Hyvä, että sikojen hyvinvointia arvioidaan lihantarkastuslöydösten ja muun teurastamolla saatavilla olevan tiedon perusteella ja Ruokavirasto ilmoittaa hyvinvointiarvion perusteella epäilyt hyvinvoinnin heikentymisestä Avin lisäksi tuottajalle ja teurastamolle. Laissa tulisi edellyttää vain tuottajan ja Avin ryhtyvän toimenpiteisiin, ei teurastamoalan yrityksen.

Pykäläkohtaiset kommentit

21 § Pykälän 2. momentin 5-kohta olisi muutettava seuraavaan muotoon 5) *sellaisissa eläinten pysyvissä pitopaikoissa, joissa sulan veden jatkuva saatavilla pito vaikeuttaa kohtuuttomasti jonkin toisen eläimen hyvinvoinnin kannalta keskeisen toimenpiteen suorittamista tai veden jatkuva saatavilla pito on kohtuuttoman vaikea järjestää eläinten pitomuodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä*, jotta esimerkiksi eläinten tarvittava tilapäinen ryhmittely pienempiin ryhmiin tartuntojen leviämisen ehkäisemiseksi tai erityishoidon järjestämiseksi kylmäpihatoissa onnistuu myös kovilla pakkasilla.

32 § Mainittu kirjanpitovelvollisuus on hyvä keino lain tarkoituksen toteutumisen edistämiseksi. Sen lisäksi eläinten haltijalle tulee säätää velvollisuus eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi, jos kirjanpidon tai 22 § tarkastuksen perusteella on syytä epäillä eläinten hyvinvoinnin olevan vaarantunut.

71 § Ehdotamme lisättäväksi Ruokaviraston tehtäviin uuden kohdan: ***9) Auditoi kunnissa tehtävää eläinsuojeluvalvontaa*.**

Valvonnan saamiseksi yhdenmukaiseksi ja valvonnan kehittämiseksi tarvitaan auditointeja. Auditointien avulla voidaan todentaa valvonnan tasapuolisuutta ja tuoda esiin kehittämiskohteita.

Eläinten hyvinvointilaissa tulisi säätää Ruokaviraston velvollisuudesta järjestää tuotantoeläinten valvonnassa todettujen ristiriitatilanteiden arvioimiseksi ns. vahinkolautakunnan kaltainen asiantuntijapaneeli, jossa arvioidaan tuotantoeläinten valvonnan linjauksia ja taloudellisia vaikutuksia (tuet). Asiantuntijapaneelissa tulisi olla valvonnan, neuvonnan ja sidosryhmien edustus. Asiantuntijapaneelin linjauksista olisi hyötyä valvonnan yhdenmukaistamisessa, ne tukisivat yksittäisen valvojan toimintaa sekä varmistaisivat tuottajien oikeusturvan.

76 § Pykälä olisi syytä muuttaa muotoon: *Valvontaviranomaisen on järjestettävä eläinten hyvinvointimääräysten noudattamisen valvonta niin, että se on yhdenmukaista, laadukasta ja tehokasta. Näiden toteutuminen on varmistettava auditoinnein. Valvontaviranomaisilla on velvollisuus antaa neuvoja eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi.*

122 § Lypsykarjan parsinavetat sallitaan ilman siirtymäaikaa, mutta tiineiden emakoiden osalta häkkikiellon siirtymäaika on kirjattu, vaikka se samalla tavoin johtaa monen sikatilan tuotannon lopettamiseen ja on kohtuuton investointi monelle. Parsinavetoissa on nyt 38 % lehmistä, mutta tiineytysosastot ovat käytössä noin 90 %:lla emakkotiloista. Tämän vuoksi lain voimaan tullessa **toiminnassa olevaan sikalaan ehdotetaan siirtymäaikaa sovellettavaksi emakoiden ja ensikoiden tiineytyshäkissä pidon osalta 1.1.2038 saakka (15 vuotta),** jotta sikalan peruskorjaukset ja investoinnit olisi mahdollista rytmittää ja toteuttaa vaiheittain tuotantovaiheiden mukaan.

Muut lakiesitykseen liittyvät kommentit

Nautojen suojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen **13 §:n** muuttamisesta tehtyä esitystä on tarpeen muuttaa seuraavilta osin, jotteivat annettavat määräykset estä uuden lain tarkoituksen toteutumista:

13 § tulisi lisätä uusi momentti:

Nautojen kylmäpihatoissa jatkuvaa vedensaantia ei edellytetä veden jäätyessä sääolosuhteiden takia, kun eläimiä joudutaan jakamaan tilapäisesti tavanomaista pienempiin karsinoihin tarttuvien tautien leviämisen ehkäisemiseksi tai erityishoidon järjestämiseksi. Jatkuvaa vedensaantia ei edellytetä myöskään veden jäätyessä sääolosuhteiden takia vain osan vuorokautta käytössä olevilla jaloittelualueilla. Naudoille on kuitenkin tarjottava vettä vähintään kaksi kertaa vuorokaudessa.

Vasikoiden vaatimus veden tarjoamisesta muutettaisiin muotoon *”vähintään kolme kertaa vuorokaudessa”.*

Valtioneuvoston asetus eläimille tehtävistä toimenpiteistä

Asetuksen c § sovelletaan vuodesta 2035 alkaen, tällöin porsaan kirurgisen kastraation saa suorittaa vain eläinlääkäri käyttäen asianmukaista anestesiaa ja kivunlievitystä.

Porsaiden kirurgisesta kastraatiosta luopumisesta teetettiin selvitys vuonna 2021. Porsaiden kirurgisesta kastraatiosta luopuminen on erittäin merkittävä muutos suomalaiselle sikataloudelle. Siksi toivommekin, että asiaa säätelevää lainsäädäntöä valmistellaan hätiköimättä ja perusteellisesti eli hyvän lainsäädäntötavan mukaisesti.

Pyydämme säädösvalmistelussa huomioimaan, että kansainvälistä vaatimustasoa tiukemmat ja tuotantokustannuksia lisäävät säädökset voivat johtaa meillä tuotettujen sikojen korvautumiseen matalamman tuotantokustannuksen sekä alhaisemman hyvinvointitason sioilla. Säädösvalmistelussa on varmistettava, että sikojen kastroinnin vaihtoehtoiset ratkaisut täyttävät sekä koti- että vientimarkkinoiden tarpeet.

Elinkeino on osallistunut kirurgisesta kastraatiosta luopumiseen tähtäävään selvitystyöhön ja on valmis jatkamaan perusteellista asian selvittämistä yhdessä ministeriön kanssa Makera-hankkeen puitteissa. Hankkeessa tulee huomioida laajalti muita kuin ainoastaan sikojen kasvatukseen tai niille tehtäviin toimenpiteisiin liittyviä asioita. Tärkeitä asioita ovat karjunhajuisten ruhojen tunnistaminen, erottelu sekä huomioiminen tuotteissa sekä tuotantoprosesseissa. Kirurgisesta kastraatiosta luopuminen edellyttääkin mittavia markkinaselvityksiä, erilaisten toimintamallien arvioimista sekä kustannusten selvittämistä. Pelkästään teollisten investointien ja kaupallisten menetysten aiheuttama kustannusvaikutus nousee kymmeniin miljooniin euroihin. **Tämän takia ja nykyisen tiedon valossa ei lakiin tulisi kirjata tarkkaa aikarajaa kirurgisesta kastraatiosta luopumiselle.**

Sikojen hyvinvoinnin arviointi teurastamolla. Teurastamoilla pidetään jo nykyisin lihantarkastuslainsäädännön nojalla kirjaa monesta sikojen elinaikaiseen hyvinvointia kuvaavasta asiasta. Näitä tietoja voidaan mielestämme yhdessä ketjuinformaatiotiedon kanssa hyvin käyttää teurastamolla tehtävän sian elinikäisen hyvinvointiarvion perusteena. Nämä kirjaamisvelvoitteet on jatkossa tarkoitus siirtää elintarvikelainsäädännöstä eläinten hyvinvointilainsäädäntöön. Pidämme tärkeänä ja kannatettavana myös ajatusta siitä, että lihasikojen hännänpurennan arviointia teurastamolla käytettäisiin sian koko eliniän aikaisen hyvinvoinnin arviointiin ja mahdollisten hyvinvointiperusteisten tuotantotukien perusteena.

Kunnioittavasti

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITTO RY

Mikko Käkelä
toimitusjohtaja